

Tarina vuohista, tontuista ja joulun sanomasta

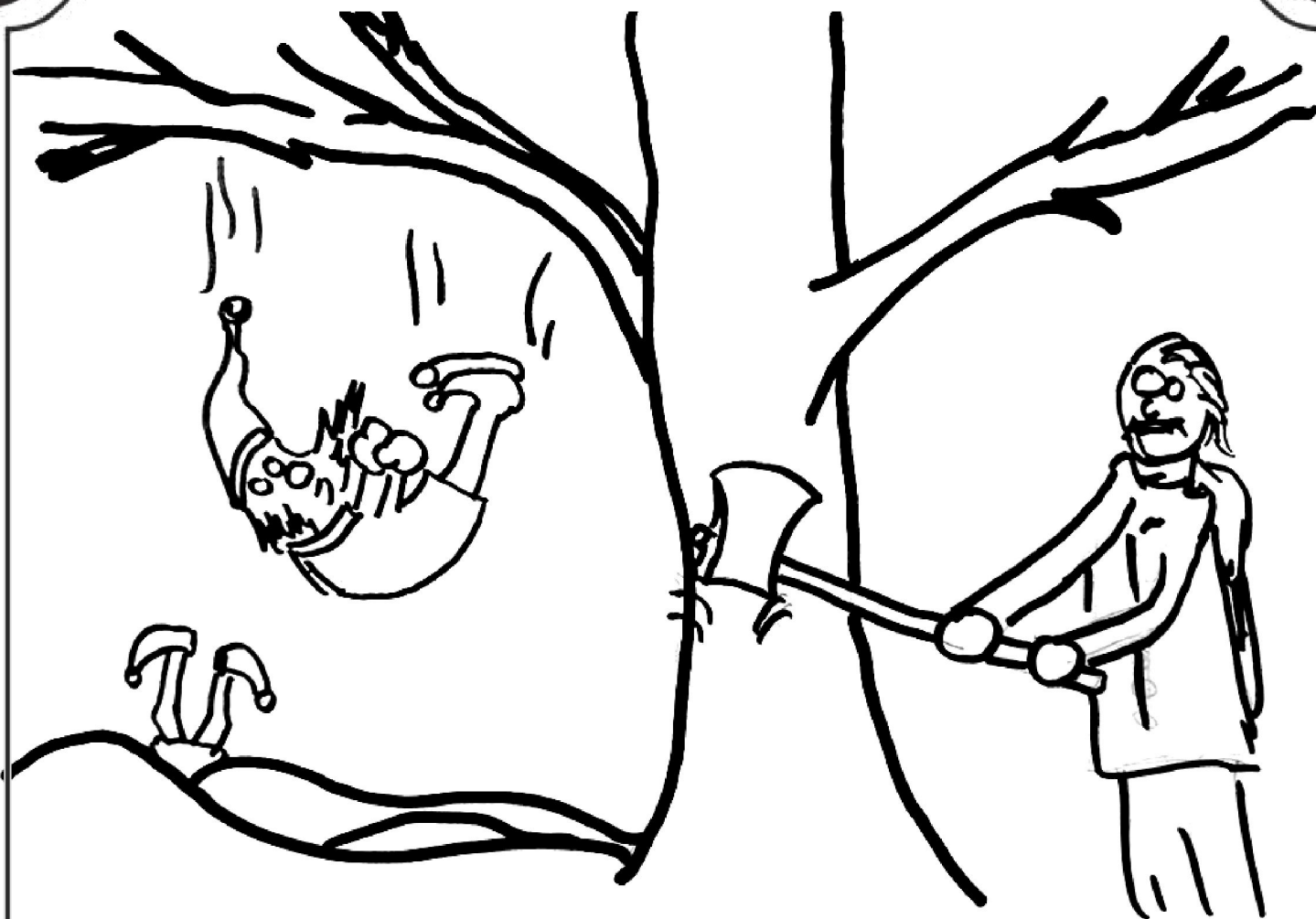

Tarinat tarjoaa
Allakan Patina -hanke/Linnaseutu ry
Koonnut Ottopekka Wiik

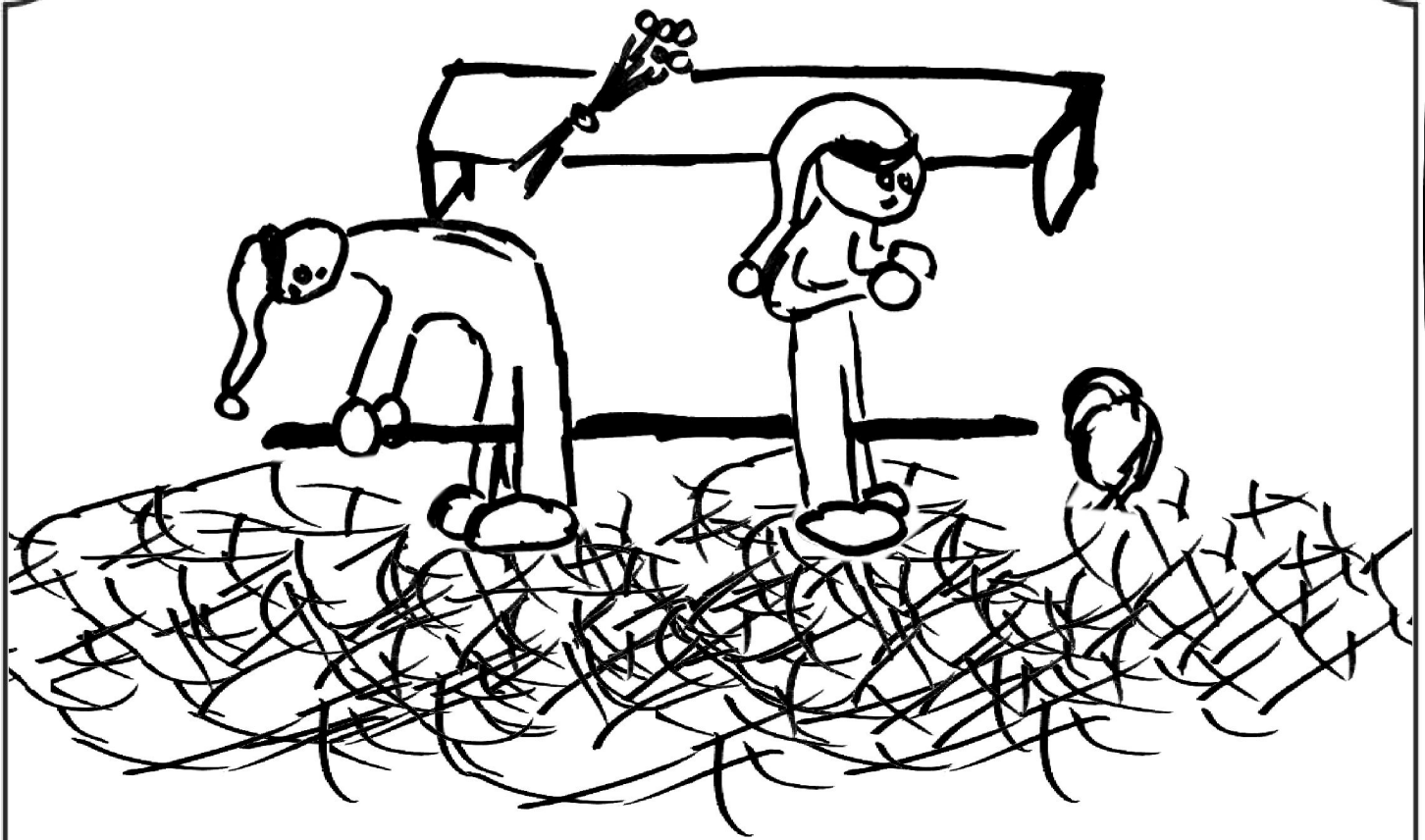

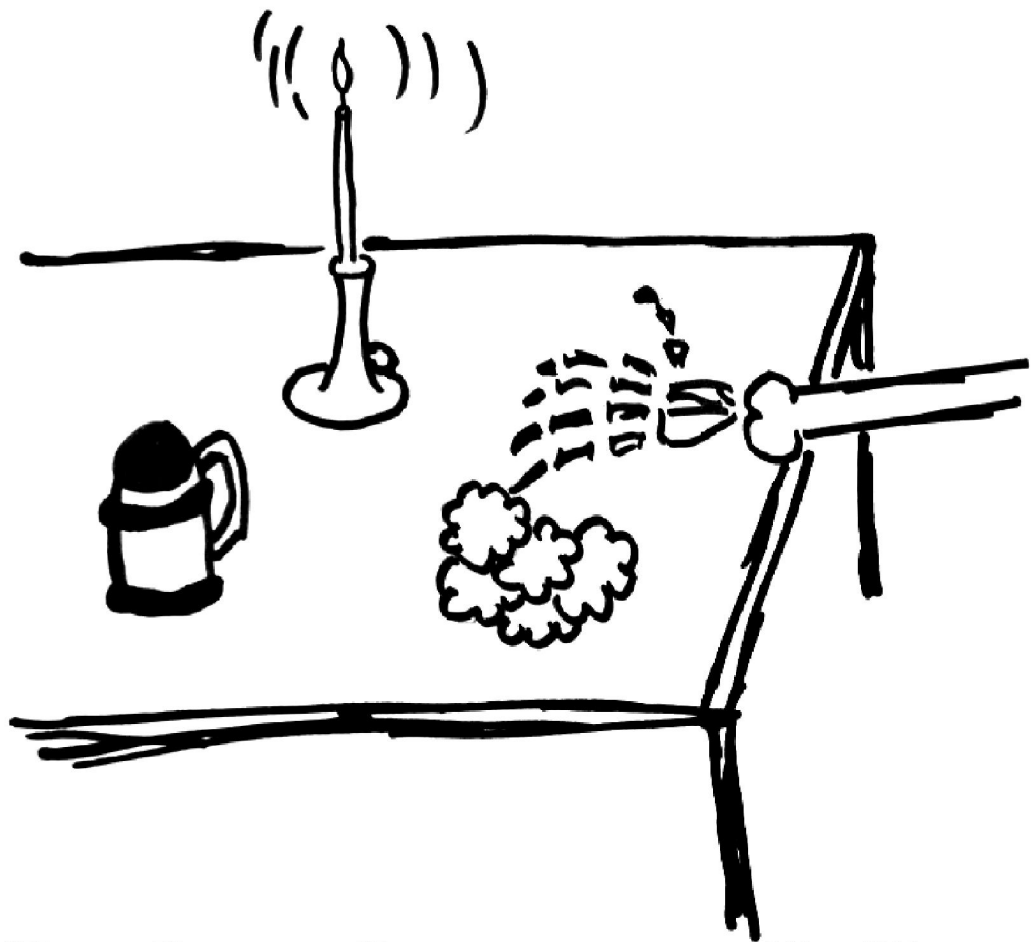
Tarinamme alkaa Ruotsin maaseudulta, jossa jouluvalmistelujen etenemistä oli vahtimassa oikea vuohipukki. Kerrotaan, että jouluvuohi seisoi lumisilla pelloilla hiljaa tarkkaillen. Yön hämärissä kavion jälkiä painui pehmeään ruoskalumeen tupien valoa loistavien ikkunoiden alle. Vuohi vahti, että kaikki oli kunnossa torpissa ja navetoissa. Vuohi tarkkaili oliko sisään tuotu tarpeeksi polttopuita ja olivatko lapset olleet kilttejä.

Tonttuja oli uskomusten mukaan joka tarpeisiin. Kotitontut huolehtivat tilusten hoidosta, mutta vaativat jatkuvasti puuroa ja olutta vastineeksi huolenpidosta. Metsätontut olivat uskomusten mukaan arkoja ja joutuessaan tekemisiin ihmisten kanssa, jopa pahansuopia. Joten aina ennen puiden kaatamista tuli kirveen kamaralla kopauttaa puun runkoa, jotta metsätontut lähtisivät puusta, eivätkä seuraisi mukana tekemään pahuuksia tiluksille.

Jouluna lattioille oli tapana levittää olkia, niillä saatiin tupa kotoisammaksi ja lattiasta huokuva koleus taltutettua. Tämä oli erityisesti lapsille riemun aikaa, kun olkipeitteellä päästiin leikkimään oikein luvan kanssa ja aikuisetkin liittyivät useimmiten mukaan leikkeihin. Myös linnuille oli tapana tehdä oljista oma lyhde, jotta kukaan ei jäisi jouluna lahjatta. Aattoiltana oli tapana käydä nukkumaan olkien päälle, jotta esi-isät pääsisivät vuorostaan sänkyihin pehmeisiin, kuohkeisiin lakanoihin.

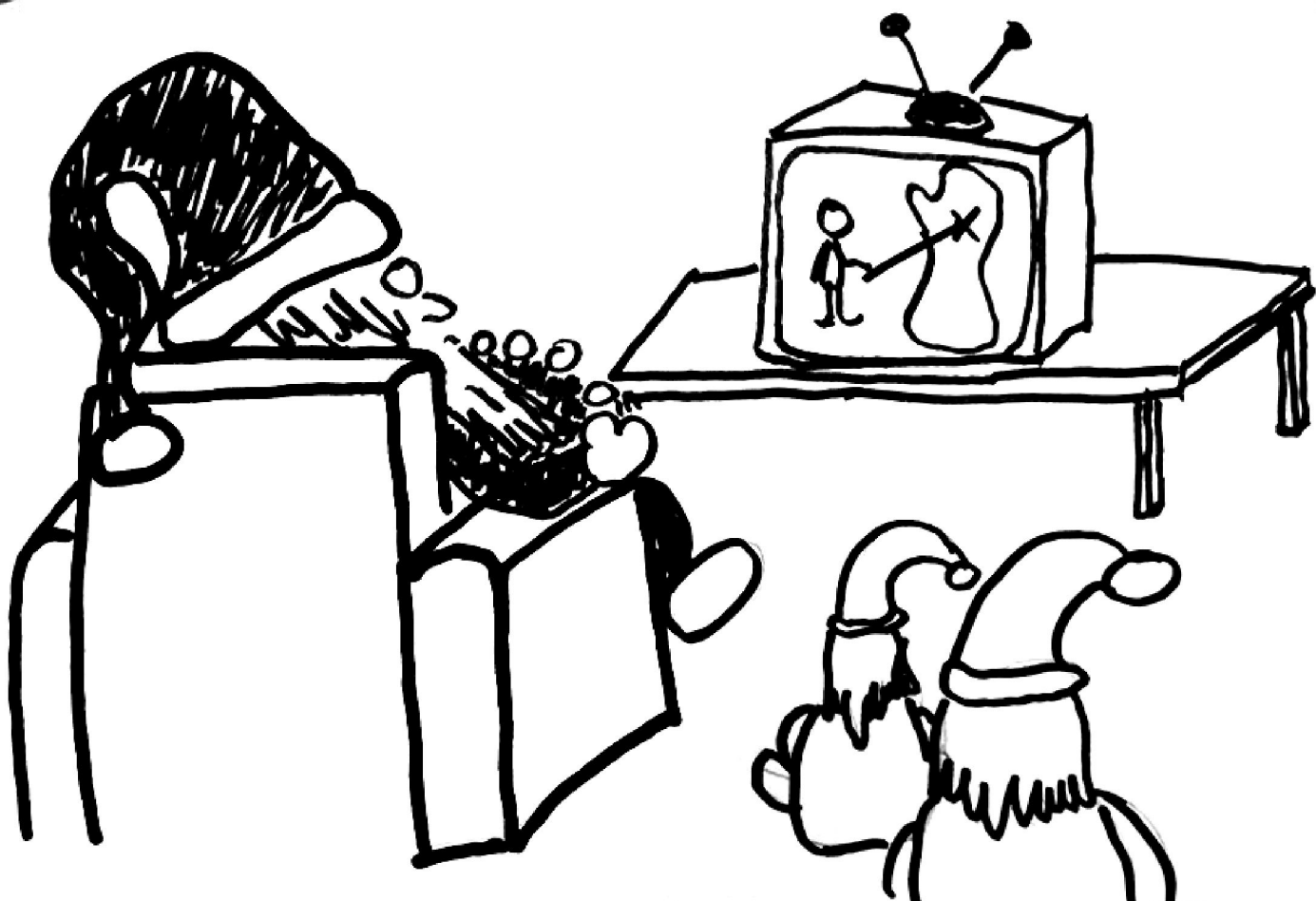
Esi-isille oli aattoiltana tapana jättää myös syötävää odottamaan pöydälle. Useinmiten tarjottavat olivat pipareita ja olutta. Tapa on jatkunut tähän päivään asti ikiaikaista, punanuttuista vierasta varten. Esi-isille jätettiin myös joulukynttilä palamaan koko yöksi, jotta he näkisivät liikkua tuvassa yön tunteina. Kukaan ei halunnut herätä siihen, että esi-isät kolhivat kinttujaan pöytien kulmiin, joita oli vuosikymmenten saatossa saatettu siirrellä eri paikkaan missä ne olivat olleet heidän aikoinaan.

Joulukuuset asettuivat tupiin vasta kansakou-
lun kautta ja muuttivat perinteisen joulukodin
ulkomuodon. Kuusi täytti oleskeluhuoneen
tuoksullaan ja oksillaan, joihin kiinniteltiin
kynttilöitä. Tämä synnytti jouluisten tulipalojen
perinteen. Kuusen kynttilät ja kuivat oljet olivat
yhdistelmä, johon jopa valtiovalta päätti
puuttua. Aluksi hankkiuduttiin oljista eroon ja
1950-luvulta alkaen sähkökynttilät levisivät
puidemme oksille kulovalkean tavoin.

Joulupukkimme esi-isät kekripukit tulivat tupiin viinalta haisten, väärinpäin käännetty turkistakki yllään kantaen keritsimiä ja puukkoja vyöllään ja toisinaan jopa kirves kärsänään. Sisälle tultuaan uhkasivat kaataa uunin, jos eivät saisi ryyppyä. Säätyläisyhteiskunnan ihanteet ja raittiusliike saivat kuitenkin ajettua kekripukit ensin nuutinpäivään josta säyseämpi pukki matkasikin pian jouluun lahjoja kantaen ja jättäen uunit täysin rauhaan.

Vuonna 1927 Markus-sedän lastentunti paljasti joulupukin asuvan Korvatunturilla ja pitävän siellä operatiivista keskustaan. Vuoden 1928 kevättalvi kuluikin muuttopuuhissa kun porotokat ja tontut siirsivät majapaikkansa Korvatunturille ihmisten asumuksien luota ja loivat omat ammattiliittonsa. Kotitontut siirtyivät tarkkailutehtäviin, riihitontut kirjainpitoon, saunatontut teollisentuotannon pariin ja myllytontut järjestivät logistiikkapalvelut.